

Luonnonsuojelulaki ja sen keskeiset suojelusäännökset

Ympäristöriskosten torjunnan koulutusohjelma 2017-2018, jakso 5

Hallitussihteeri Johanna Korpi, ympäristöministeriö

Luonnonsuojelulain (1096/1996) tavoitteet

- 1) luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen;
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- 3) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen;
- 4) luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen; sekä
- 5) luonnontutkimuksen edistäminen.

Luonnonsuojelulain soveltamisala

- lakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon
 - Lakia ei kuitenkaan sovelleta metsien hoitamiseen ja käyttämiseen niiltä osin kuin siitä säädetään metsälaissa (lukuun ottamatta tiettyjä säännöksiä).

EU:n luonnonsuojeluoikeuden keskeiset säädökset

- luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontodirektiivi
- luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY lintudirektiivi
- Neuvoston asetus N:o 338/97, luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä, CITES-asetus
- Ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annettu parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY

3

Luonnonsuojelulain rakenteesta 1/2

1. Yleiset säännökset
2. Luonnonsuojelusuunnittelu, 9 §
3. Luonnonsuojelualueet, 10-18, 20, 23-26 §
 - valtion alueet (kp:t, lp:t, muut ls-alueet)
 - yksityiset luonnonsuojelualueet
4. Luontotyyppien suojelu, 29-30 §
5. Maisemansuojelu, 32-36 §
6. Eliölajien suojelu, 39, 42, 44-45, 47, 49 §
7. Toteuttamissäännökset
 - lunastusoikeudet, korvausvelvollisuudet

4

Luonnonsuojelulain rakenteesta 2/2

8. Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset
9. Muutoksenhaku
10. Natura 2000 –verkostoa koskevat erityissäännökset
11. Erinäiset säännökset
12. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset
 - Olemassa olevat luonnonsuojelualueet, 76 §
 - Vanhat luonnonsuojeluohjelmat, 77 §

5

Luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset LSL 13 §

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Näillä alueilla ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä;
- 2) ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maata tai kallioperää;
- 3) ojittaa;
- 4) ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia;
- 5) pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä; eikä
- 6) ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eliölajien säilymiseen.

➤ Poikkeukset ja luvanvaraiset poikkeukset LSL 14 ja 15 §:t

6

Luonnonmuistomerkkien suojelu

23 § Luonnonmuistomerkit

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomerkiksi.

- Yksityisellä maalla: kunta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta.
 - Valtion maalla: viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa olevalla alueella luonnonmuistomerkki sijaitsee, päättää.
- Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

7

Luontotyyppien suojelu

29 § Suojellut luontotyypit

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- 2) pähkinäpensaslehdot
- 3) tervaleppäkorvet
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat
- 5) merenrantaniityt
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
- 7) katajakedot
- 8) lehdesniityt
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

- luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.
- ELYn rajauspäätös

8

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

37 § Soveltamisala

- Säännöksiä sovelletaan Suomessa luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta
 - metsästyslain 5 § :ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä ja
 - taloudellisesti hyödynnettäviä kalalajeja.
- 44 § (CITES) ja 49 § (luontodirektiivin liite IV) soveltamisalasta säädetään erikseen ko. pykälissä

38 § Eläinlajien rauhoittaminen

- soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja.
 - paitsi metsästyslain 5 § :n lajit, joiden rauhoittamisesta säädetään metsästyslaissa
- muut LSA (160/1997) 18 § , liite 2

9

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

39 § Eläinlajien rauhoitussäännökset

Kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden:

- 1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen
- 2) pesien, munien yms. ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen
- 3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsyklin kannalta tärkeillä paikoilla.

Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

10

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

LSL 42 § Kasvilajien rauhoittaminen

- Jos luonnonvaraisen kasvilajin olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji rauhoittaa asetuksella koko maassa tai jossakin osassa maata.
 - LSA 20 §: koko maassa rauhoitetut kasvilajit lueteltu asetuksen liitteessä 3
- Rauhoitetun kasvin tai sen osan (myös siemenet) poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty.

11

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

44 § Uhanalaisten lajien kansainvälinen kauppa (CITES)

44 a § Hyväksytyt rajanylityspaikat

45 § Rauhoitettujen lajien kauppa

12

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

46 § Uhanalaiset lajit

Asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen on vaarantunut.

- LSA 21 §, liite 4

47 § Lajien esiintymispaikkojen suojelu

Asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuhto on ilmeinen.

- Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.
 - ELYn rajauspäätös

13

Lajisuojaelu, LSL 6 luku

49 § EY:n lajisuojelua koskevat erityissäännökset

- 1 momentti: luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettujen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen on kiellettyä (luontodirektiivi 12 artikla 1d-kohta)
- kielto on voimassa suoraan lain nojalla, ei edellytä esim. rajauspäätöstä
- 2 momentti: luontodirektiivin liitteessä IV(a) ja IV (b) tarkoitettujen lajien ja lintudirektiivin 1 artiklan lajien (= kaikkien luonnonvaraisten lintujen) (lukuun ottamatta metsästyslain 5 § riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä) vaihdannan kiellot:
 - yksilön tai sen osan tai johdannaisen hallussapito, kuljetus, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi
- ELY voi myöntää poikkeuksen.

14

Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto Suomessa koostuu:

- 1) lintudirektiivin perusteella komissiolle ilmoitetuista erityisistä suojelualueista (SPA-alueet)
- 2) erityisten suojelutoimien alueista (SAC-alueet)

64 a § Heikentämiskielto

Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.